

ERASMUS EN HET LEVEN: SCHIJN EN WERKELIJKHEID*

DOOR PROF. DR. J. VAN HERWAARDEN

De luister in het leven

Erasmus heeft zich vrijwel vanaf het eerste moment dat zijn werk werd gedrukt, gepresenteerd als *Erasmus Roterodamus* (Erasmus afkomstig uit Rotterdam).¹⁾ Toen hij allerwege binnen de Latijns-christelijke wereld faam verwierf, werd ook die plaatsnaam wijd en zijd verbreid. Kenmerkend voor de waardering in de geleerdenwereld was de toppositie die Erasmus in 1512 kreeg toebedeeld van Beatus Rhenanus (1485-1547), een uit Sélestat in de Elzas afkomstige humanist die Erasmus op dat moment nog niet persoonlijk kende, maar met wie zich vanaf 1514 een levenslange vriendschap zou ontwikkelen. Beatus noemde Erasmus in een brief aan de Franse humanist Lefèvre d'Étaples als eerste in een reeks van zesentwintig in zijn ogen vooraanstaande humanistenlandgenoten. Ruim een jaar later, toen het gerucht de ronde deed dat Erasmus was gestorven, gewaagde Beatus van 'onze Erasmus van Rotterdam ... de beste der meesters in de *bonae litterae*'.²⁾

Erasmus bereikte het zenit van zijn roem in de tweede decade van de zestiende eeuw. Tracy merkt op dat Erasmus 'probably reached the summit of his prestige as the prince of European letters between 1514 and 1516'.³⁾ Huizinga noemt de jaren 1516-1518 'het hoogtepunt van Erasmus' loopbaan'.⁴⁾ In beider ogen was in dat verband fundamenteel het verschijnen van Erasmus' baanbrekende uitgave van het Nieuwe Testament in februari 1516, terwijl in maart van hetzelfde jaar het eerste deel uitkwam van de brieven van Hieronymus, die hij inleidde met een biografie van deze zo door hem bewonderde kerkvader.⁵⁾ Beide uitgaven verschenen bij wat later bleek zijn vaste drukker te zijn geworden, Frobenius te Basel. Niet voor niets schreef Erasmus' grote vriend John Colet (1468-1519) dat jaar dat Erasmus' naam nooit teloor zou gaan.⁶⁾ Een jaar eerder was ook al een nieuwe en uitgebreide uitgave van de *Adagia* bij Froben verschenen, waarvan de eerste editie van 1500 een belangrijke basis voor zijn bekendheid had betekend. Van de destijds in Parijs uitgegeven 818 zegswijzen was de verzameling tot 3411 'ingangen' uitgegroeid, wat de titel *Ada-*